

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΑΠΗΤΟΥΡΓΙΑ

Η ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΤΗΣ ΕΞ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

ΥΠΟ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΑΛΑΜΑΤΙΑΝΟΥ

Ἐὰν εἶγε βέδαιον ὅτι ἡ καταστροφὴ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐπέφερε συγχλονιστικὴν διαταραχὴν τῶν δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν οἰκονομικῶν καὶ οὐσιώδεις ἀνατροπὰς ἐν τῇ κοινωνικῇ συνθέσει: τῆς χώρας, εἰνε ἐπίσης ἀναμφισβήτητον ὅτι τόσον ἡ συνεπέδη ταύτης πύκνωσις τοῦ ἀστικοῦ καὶ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ καὶ ἡ ἐκ τούτου αὔξησις τῆς εἰς ἀνθρώπινον ὄλικὸν δυναμικήτερός της, ὃσον καὶ ἡ μεταφορὰ διαφόρων χειροτεχνιῶν καὶ βιομηχανιῶν, μὴ γνωρίμων μέχρι τοῦτο εἰς τὸ Ἑλληνικὸν περιβάλλον, καὶ διαφόρων νέων μεθόδων ἐκμεταλλεύσεως τῶν φυσικῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν· τοῦ τόπου, προσώρισται μετά μίαν ουστηματικὴν καὶ ἐπιτηγμονικὴν διαπαιδαγώγησιν καὶ κατόπιν τῆς ἀπαιτούμενης πρὸς τοῦτο χρονικῆς περιόδου, νὰ δημιουργήσουν νέας ἀξίας, αἵτινες ὅχι μόνον θὰ ἐπουλῶσουν τὰ δημιουργηθέντα κενά, καὶ θὰ ἀντιρροπήσουν τὰς δημιουργηθεσμένας νέας ἀνάγκας, ἀλλὰ καὶ θὰ συντελέσουν εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν δρων τῆς ζωῆς, ἐφόσον νεώτεραι ἀνατροπαὶ, ἀπόρριψαι νεωτέρων ίσων ζυμώσεων, δὲν ἥθελον ἐπενεργήσῃ ἀντιστρόφως, ἐπὶ τῆς μελλοντικῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ἔξελίξεως τῆς Ἑλλάδος.

Ἡδη μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ ἔργου τῆς ἐγκαταστάσεως, τοῦ καταφυγόντος ἐνταῦθα προσφυγικοῦ πληθυσμοῦ καὶ γενικώτερον τῆς ἐπιλύσεως τοῦ ἐκ τῆς ἀνω αἱτίας δημιουργηθέντος ἀγροτικοῦ προβλήματος, ὅπο τῆς ἐπιτροπῆς χποκαταστάσεως προσφύγων, φρονοῦμεν ὅτι τόσον ἡ κρατικὴ μέριμνα, ὃσον καὶ τὸ ὄργανωμένον κεφάλαιον, δέον νὰ στραφοῦν πρὸς τὴν οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν τῶν βιομηχανικῶν καὶ ἐπαγγελματικῶν πρασφυγικῶν τάξεων καὶ κυρίως πρὸς δύο εημεῖα. Πρὸς τὴν δργάνωσιν βελτίωσιν τῆς ταπητουργίας καὶ τῆς ἀλιείας.

Τόσον ἡ πρώτη ὅσον καὶ ἡ δευτέρα ἀποτελοῦν πλουσίους οἰκονομικοὺς πόρους, αἵτινες μεθοδικῶς ἀναπτυσσόμενοι καὶ βελτιούμενοι, θὰ δυνηθοῦν νὰ συνεισφέρουν οὖσιδη ἀγαθὰ εἰς τὴν γενικωτέραν Ἑλληνικὴν οἰκονομίαν.

Πρὸς τὸ παρὸν θὲ ἀσχοληθῶμεν μὲ τὴν ἔξέτασιν τοῦ ζητήματος τῆς ταπητουργίας, ἐπιφυλασσόμενοι: δπως ἐν καιρῷ διατυπώσωμεν τὰς ἀντιλγόφεις μας καὶ περὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἀλιείας.

Ως γνωστὸν ἡ ἀρχὴ τῆς κατασκευῆς ταπήτων ἀνάγεται εἰς τοὺς

ἐκλείψαντας ἡδη λαοὺς τῆς Ἀγατολῆς. Κυρίως δημώς ἡ ταπητουργία ἔλαβε τὴν μορφὴν χειροτεχνίας καὶ ἐμπορικῆς ἐκμεταλλεύσεως ἐν Περσίᾳ, ἥπου καὶ ἐδελτιώθη ποιοτικῶς καὶ καλαισθητικῶς. Ἐκεῖθεν διεδόθη εἰς διάσκληγρον τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ὑποστᾶσα διαφόρους τεχνικὰς μεταλλαγὰς ἐκ τῶν διοίων παρήχθησαν οἱ διάφοροι τύποι ἀνατολικῶν ταπήτων: Σπάρτης, Οὐσάκ, Γκιόρδες, Περγάμου, Μέλες, Σιδάς κ.τ.λ.

Οἱ ἀνατολικοὶ τάπητες μεγίστης ἀντοχῆς καὶ μὴ ὑπολειπόμενοι κατὰ πολὺ ἀπὸ ἀπόψεως τεχνοτροπίας τῶν περσικῶν, πωλούμενοι δὲ εἰς πολὺ χαμηλοτέρας τιμὰς τούτων, ὡς ἡτο φυσικόν, κατέλαβον τὴν πρώτην γραμμήν ἐν τῇ καταναλώσει τῆς ἀγορᾶς τῆς Εύρωπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς, διότιν εἶχετόπισκαν τοὺς δευτέρους, οἵτινες καὶ ἀπέμειναν μᾶλλον τάπητες πολυτελεῖας.

Οὕτω σὺν τῷ χρόνῳ ἡ χειροτεχνία αὕτη ὑπὸ τὴν Ὀθωσιν τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων ἐμπόρων, οἵτινες παρεῖχον παντὸς εἰδοῦς οἰκονομικὰς ἐνισχύσεις, ἤρξατο νὰ καθίσταται οὐσιώδης οἰκονομικὸς συντελεστής ἐν Μ. Ἀσίᾳ, παρέχων οὐ μόνον ἀρκετὰ ὑπολογίσημον ἀμοιβήγει εἰς τοὺς κατασκευαστὰς ταπήτων, ἀλλὰ καὶ ἐκκνά ἔσοδα εἰς τὴν τουρκικὴν κυβέρνησιν, ἥτις ἀναγνωρίζουσα τὰ ἐκ τῆς ἐργασίας ταύτης μεγάλα ωφελήματα, παρεῖχε πᾶσαν δυνατήν εὐκολίαν. τόσον εἰς τοὺς παραγωγοὺς δύον καὶ εἰς τοὺς ἐμπόρους τοῦ εἰδοῦς τούτου.

Παρομοίας βεβαίως κίνησις δὲν ἦτο δυνατὸν ἢ νὰ κινήσῃ τὴν προσοχὴν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ μεγάλου εὐρωπαϊκοῦ κεφαλαίου, ἔκτοτε δὲ σοδαρατ ἀγγλικαὶ καὶ ἀμερικανικαὶ ἐταιρεῖαι προσέδησαν εἰς σοδαράς ἀντιστοίχους ἐγκαταστάσεις ἐν Ἀγατολῇ, ἐξ ὧν κυριωτέρα ἡ Oriental Carpet & Co μὲ κατατεθειμένον κεφάλαιον £ 1.200.000.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἡ ταπητουργία ἤρξατο λαμβάνουσα βιομηχανικὸν χαρακτήρα ἐν Ἀγατολῇ. Πρὸ τῆς καταστροφῆς τῆς Μ. Ἀσίας τὰ ἐν αὐτῇ ὑφαντήρια (ἀργαλιά-τεξάκια) ὑπελογίζετο ζτε ἀνήρχοντο εἰς 40000, οἱ δὲ ἐργαζόμενοι ἐν αὐτοῖς καὶ τὰς σχετικὰς πρὸς τὴν ταπητουργίαν ἐργασίας εἰς 100.000 μὲ ἐτησίαν παραγωγὴν 3.000.000 τ. μέτρων ἀξίας £ 4.500.000—περίπου.

Ἐνταῦθα μέχρι πρὸ δλίγων ἀκόμη ἐτῶν ἡ χειροτεχνία τῆς κατασκευῆς καὶ ἡ χρῆσις ἀνατολικῶν ταπήτων ἦτο σχεδὸν ἀγνωστος. Εἰς δλίγας μόνον δρεινὰς κυρίως περιφερείας τῆς παλαιᾶς καὶ νέας Ἑλλάδος κατεσκευάζοντο συναφῆ πρὸς τοὺς ἀνατολικοὺς τάπητας εἰδή, ἀτινα καὶ προσεφέροντα εἰς τὴν ἐγχωρίαν κατανάλωσιν ὑπὸ τὸ ὅγομα «κυλίμια».

Πρὸ τινῶν ἐν τούτοις ἐτῶν ἐπεχειρήθη καὶ ἐνταῦθα ἡ κατασκευὴ ταπήτων, ἵδιως παρὰ τοῦ ἐργοστασίου «Ἀπόρων Γυναικῶν» καὶ παρὰ τῆς «Ἐταιρείας Ἀγκύρας» μὲ δχι ἴκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα, ἵδιως

λόγῳ τῆς ἐλλείψεως τεχνικοῦ προσωπικοῦ (σχεδιαστῶν, ἐπιστατῶν, βα-
φέων), εἰδικῶν κλωστηρίων καὶ συστηματικῶν ἐγκαταστάσεων.

Τῇδε ή μικρασιατική καταστροφή ἔφερεν εἰς τὴν Ἑλλάδα μεταξὺ¹
τῶν μυριάδων προσφύγων καὶ μέγαν ἀριθμὸν ἐργατῶν καὶ ἐργατριῶν τα-
πητουργῶν δμογενῶν καὶ Ἀρμενίων, ὡς καὶ εἰδικοὺς τεχνίτας ἀνωτέρας
σχετικῶς μορφώσεως ἤτοι διευθυντὰς κλωστηρίων, σχεδιαστάς, βαφεῖς
καὶ ἐπιστάτας εἰς οὓς κυρίως στηρίζεται η χειροτεχνία τῶν ταπήτων,
καὶ οἱτινες μετὰ τὴν πρώτην συγχίνησιν ἐκ τῆς μοιραίας αὐτῆς ἀτυχίας,
ἥρξαντο κινούμενοι πρὸς ἑξακολούθησιν τῆς ἐργασίας, ήν ἀπὸ ἑτῶν ἐπε-
χείρουν εἰς ἣν τόσον ἀπροόπτιας διέκοψαν.

Οὕτω ἐσχηματίσθησαν αἱ πρῶται μικραὶ ταπητουργικαὶ ἐγκαταστά-
σεις, ιδίως ἐνταῦθα, ἐν Πειραιεῖ, ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ εἰς τούς γύρω τῶν
πόλεων αὐτῶν νεοϊδρυθέντας προσφυγικοὺς συνοικισμούς, εἰς τὴν πρό-
δον τῶν δποίων μεγάλως συνέβαλεν ἡ ἐκ τοῦ σχετικοῦ δανείου πρὸς
ἐπαγγελματίας οἰκονομική ἐνίσχυσις, ητις ἑξῆχθη μέχρι τοῦ ποσοῦ
τῶν 3.500.000.

Παραλλήλως δμως πρὸς τὴν ἀνωτέρω κίνησιν, ἐντόπιοι καὶ πρέ-
σφυγες κεφαλαιοῦσχοι συνέστησαν πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἐταιρεῖας σο-
βαρωτέρας, ὃν τὰ κεφάλαια ὑπολογίζονται γύρω τῶν £ 250.000—
300.000 ἐκτὸς τῶν οἰκονομικῶν ἐνίσχυσεων τῶν λαμβανομένων ὅπο τύ-
πον δανείων, τὰ λειτουργοῦντα ἐν συνδλῳ ὑφαντήρια 3.000 περίπου, μὲ
ἐργαζόμενα ἀτομα 9.000 καὶ μὲ ἐτησίαν παραγωγὴν 250.000 τ. μέ-
τρων ἀξίας λιρῶν στερλινῶν 500.000.

Τὰ ἀνωτέρα δεδομένα πείθουν καὶ τὸν πλέον συντηρητικὸν παρα-
τηρητὴν περὶ τῆς ἐκτάσεως ἣν ἥδη ἔλαβεν ἡ ἐν λόγῳ ἐργασία ἐντὸς
ἐνδεσ καὶ ἡμίσεως μόλις ἔτους, ἀποδᾶτα μία ἐκ τῶν οὐσιωδεστέρων θε-
μηχανιῶν τῆς χώρας, ὡς καὶ περὶ τῆς μελλοντικῆς ἑξελίξεώς της καὶ
τῶν ἐκ ταύτης οἰκονομικῶν ἀποτελεσμάτων.

Η τοιαύτη ἐκτασίς ὀφελεῖται κυρίως εἰς τὸ γεγονός ὅτι δὲν ἐπρό-
κειτο περὶ δημιουργίας νέας βιομηχανίας, ἀλλὰ παρὶ μεταφερθεῖσης
τοιαύτης ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας, μεθ' ὅλων τῶν εἰδικοτήτων, τῶν ἀπαραιτή-
των διὰ τὴν ἐργασίαν ταύτην.

Πάντως ἡ ὡς ἀνω ἐπιτευχθεῖσα μέχρι σήμερον προσδευτική ἑξέλιξις
τῆς ἐν λόγῳ χειροτεχνίας, ἀποτελετ πολλοστημόριον τῆς πρώην ἐν Μι-
κρᾷ Ἀσίᾳ τοιαύτης, ὡς καταφαίνεται ἐκ τῶν διατυπουμένων ἀνωτέρω
παρὰ τὴν διαρκεῖαν δλων σχεδὸν τῶν ἀπαραιτήτων πρὸ τοῦτο συντελεστῶν.

“Απασκοι περίπου αἱ διὰ τὴν ἐργασίαν ταύτην χρησιμοποιούμεναι
πρῶται δλαι² πλὴν τοῦ τρίτου τῶν διὰ τὴν βαφὴν χρωμάτων, εἰναι
προσόντα ἐγχωρίου παραγωγῆς, δ δὲ οὐσιωδεστέρος συντελεστής αὐτῶν,
τὰ ἔρια, ὡς διεπιστράθη ἐκ τῶν μέχρι τοῦτο γενομένων δοκιμῶν, ἀπε-

δείχθησαν ἀνώτερα τῶν οἰασδήποτε ἄλλης προελεύσεως τοιούτων, τόσον ἀπὸ ἀπόφεως στερεότητος δόσον καὶ ἀπὸ ἀπόφεως ποιότητος, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου αἱ ἔργατριαι καὶ οἱ λοιποὶ εἰδικοὶ κατασκευασταὶ ταπήτων, οἱ καταργύόντες ἐνταῦθα, ὑπελογίζοντο εἰς τὸ ἔξαπλάτιον τῶν ἡδη ἔργατο-μένων καὶ τὰ κεφάλαια δὲν σπανίζουν εἰς τὸν στίβον τῆς ἐλληνικῆς συναλλαγῆς.

Ποια τὰ αἴτια τῆς μὴ χρησιμοποιήσεως μέχρι τοῦτο ἐνὸς τόσης σημαίας παραγωγικοῦ ἀνθρωπίνου ὑλικοῦ καὶ τῶν ἀπαραιτήτων λοιπῶν ὑπαρχόντων μέσων, πρὸς ὅφελος τῆς γενικωτέρας οἰκονομίας τῆς χώρας;

Τὴν ἀποψίν ταύτην θὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἀναπτύξωμεν.

Τὰ αἷς τῆς μὴ προσδευτικωτέρας ἔξελιξεως τῆς ταπητουργίας ἐν Ἑλλάδι καὶ τῆς μὴ καταλλήλου ἔκμεταλλεύσεως μιᾶς τόσης σημαίας παραγωγικῆς δυνάμεως, παρ' ὅλας τὰς εὐνοϊκὰς συνθήκας τόσον ἀπὸ ἀπόφεως πρώτων ὑλῶν, δόσον καὶ ἀπὸ ἀπόφεως ἔργατικῶν χειρῶν καὶ οἰκονομικῶν καὶ ἐμπορικῶν εὐκολιῶν, φρονοῦμεν δτὶ εἶναι τὰ ἔξης:

Πρώτον ἡ ἀπὸ πολλοῦ παρατηρουμένη ρευστότης ἐν τῇ πολιτειακῇ καὶ κοινωνικῇ ἔξελιξει καὶ ἡ ἀστάθεια τῆς ἀξίας τοῦ νομίσματός μας, δημιουργοῦν δισταγμούς, ὃς εὐνόητον εἰς τὰ μεγάλα κεφάλαια ἀνευ τῶν δποίων ὡς γνωστὸν ἀποβαίνει ἀδύνατος ἡ ἕδρασις σεβαρῶν βιομηχανικῶν ἔγκαταστάσεων.

Δεύτερον διότι οἱ καταργύόντες ἐνταῦθα καὶ ἀσχολούμενοι ἐν Μ. Ἀσίᾳ μὲ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ταπητουργοῦ, ἔτι δὲ τελείτερον αἱ πρόσφυγες ἔργατριαι, ἥλθον ἀνευ κεφαλαίων, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου οἱ ἔδω κεφαλαιοῦχοι καὶ ἐπιχειρηματίαι, μὴ ἔχοντες ἀχριθῆ ἀντίληψιν τῆς σημαίας τῆς ἐν λόγῳ χειροτεχνίας ἐν ἐπέστησαν δόσον. ἔδει τὴν εἰς τὸ ἐν λόγῳ οἰκονομικὸν θέμα προσοχὴν των, δεδομένου ἀλλως τε δτὶ μία σεβαρὰ καὶ συστηματικὴ χρησιμοποίησις τόσων ἔργατικῶν χειρῶν θὰ ελέχειν ἀνάγκην μεγάλων κεφαλαίων, καθέσον βάσις τῆς βιομηχανίας ταύτης εἶναι τὸ δολλάριον καὶ ἡ ἀγγλικὴ λίρα..

Τρίτον διότι τὸ ζήτημα τῆς καταναλώσεως ἐναπέκειτο εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν σχεδὸν διαχείρισιν τοῦ ξένου δργανωμένου κεφαλαίου καὶ κυρίως εἰς τὰς χειρας τῆς Oriental Carpet & Co, Griffitt & Co, Eastern Carpet & Co κτλ.

Σημειωτέον δτὶ δοίος Griffitt & Co ὡς πληροφορούμεθα εἶναι ἔγκατεστημένος ἐν Σμύρνῃ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1792, ἡ δὲ Oriental Carpet & Co ἔχουσα μετοχικὰ κεφάλαια £ 1.200.000 διέθετε ἀφθονα ὑλικὰ μέσα διὰ τὴν ἔργασίαν ταύτην ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ κατὰ δλως εύφεστατον καὶ συστηματικὸν τρόπον, ἀποστέλλουσα εἰς τοὺς κατὰ τόπους παραγγοὺς τὰ σχέδια καὶ πάσας τὰς πρώτας δλας καὶ κανονίζουσα δι' ἔκαστον ἐξ αὐτῶν ἀναλόγως τῆς ποσοτικῆς καὶ ποιοτικῆς παραγωγῆς του,

δελεαστικά κέρδη έναντι τῶν περιλαμβούμενων ταπήτων, σὺς αὕτη μετεπώλει εἰς τὰς ἀγορὰς τοῦ ἔξωτερικοῦ διὰ τῶν πρακτορείων καὶ τῶν ἀνταποκριτῶν της, ἐπιτυχούσα διὰ τοῦ ἀποκεντρωτικοῦ αὐτοῦ συστήματος τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγῆς.

Τέταρτον δὲ βεβιασμένος τρόπος τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν προσφύγων διασκορπίσας τοὺς ἐργάτες ταπητουργίας εἰς δλα τὰ σημεῖα τοῦ Ἑλληνικοῦ δρίζοντος καὶ ή μὴ ἀνέγερσις παρὰ τῶν ἀρμόδιων εἰς τοὺς γύρω τῶν Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ Θεσσαλονίκης προσφυγικούς συνοικισμούς, εἰδικῶν κτιρίων καταλλήλων δι' ἐργαστήρια ταπητουργίας καὶ εἰδικῶν κλωστηρίων.

Αὗτα περίπου εἶναι κατὰ τὴν γνώμην μας τὰ αἴτια τὰ συντελέσαντα εἰς τὴν μὴ εὑρυτέραν ἀνάπτυξιν τῆς ταπητουργίας ἐν Ἑλλάδι.

“Ἄς ἔξετασθη δμως ἡδη καὶ ή ἐτέρα πλευρὰ τοῦ θέματος τούτου: Ἡ κατανάλωσις.

‘Ως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω ή καταναλισκομένη ἐτησία παραγωγὴ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀνήρχετο εἰς 3.000.000 τ. μέτρα περίπου. Μετὰ τὴν ἔξωσιν δμως ἔκειθεν τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων, τὸ ἀπομεῖναν ἐργατικὸν προσωπικὸν ἥλαττόθη, καὶ ἡ θετικὰς πληροφορίας, εἰς τὸ πέμπτον, ἐν ώ ἀφ’ ἐτέρου τὸ τεχνικὸν τοιούτον, παντελῶς σχεδὸν ἔξελειπε. Πρὸς τούτοις καὶ ή γενικωτέρα διαχείρησις τῆς κατασκευῆς καὶ τῆς ἐμπορίας τῶν ταπήτων ὑπέστη δεινὸν πλῆγμα καὶ ἀπόδειξις τούτου ή ἐνταῦθα μεταφορὰ τῶν μεγάλων ἀγγλικῶν ἐταιρειῶν: Oriental Carpet & Co, Griffitt & Co Ltd, Eastern Carpet Co κ.τ.λ.

Κατὰ συνέπειαν δὲ μοναδικὸς ἀνταγωνιστὴς εἰς τὰ ἀναφερόμενα εἰδη ταπήτων πλὴν τοῦ τύπου Ούσακ καὶ Γκιόρδες, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ληφθῇ σοδαρῶς πλέον ὅπ’ δψιν, ἐπὶ πολὺ μακρὰν χρονικὴν περίοδον.

Ἐξ ἄλλου ή παντελῆς ἔλλειψις κεφαλαίων ἐν Τουρκίᾳ καὶ ή σχετικὴ ἀρθονία τοιούτων ἐν Ἑλλάδι, ή ὑφισταμένη διαφορὰ συγκοινωνιῶν, διοικήσεως καὶ δημοσίας ἀσφαλείας μεταξὺ τῶν δύο ταύτων χωρῶν, ή διαφορὰ διανοητικότητος, ψυχικῆς διαθέσεως, ζωτικότητος καὶ ἐργατικότητος τῶν δύο λαῶν, ή ὑπαρξίας τῶν λιμένων Πειραιῶς καὶ Θεσσαλονίκης καὶ ή διαφορὰ ἀποστάσεως μεταξὺ τῶν τόπων παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως, η ἐπ’ ἐσχάτων παρατηρηθεῖσα μεταστροφὴ τῶν μεγάλων ἀγοραστῶν τοῦ ἔξωτερικοῦ πρὸς τὴν ἡμετέραν χώραν, τέλος ή μεταπολεμικῶς παρατηρουμέ··η εἰς δλας τὰς χώρας τάσις πρὸς τὴν εὐμάρειαν καὶ εὐζωταν καὶ ἀπόδειξις τούτου ή διαπιστωθεῖσα σοδαρὰ κατανάλωσις ἀνατολικῶν ταπήτων καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ἐσωτερικῷ ἀκόμη, πάντα ταῦτα φρονοῦμεν διτε εἰνε θετικοὶ συντελεσταὶ προλέγοντες τὴν ἐπιτυχὴ ἔξελιξιν τῆς ταπητουργίας, προωρισμένης νὰ ἀποτελέσῃ οὐσιώδη σίχονομικὸν παράγοντα τῆς Ἑλληνικῆς ζωῆς.

Ἐν τούτοις παρὰ τὰ ἀνωτέρω αἰσιόδοξα ἐπιχειρήματα, ὑπάρχουν καὶ σημεῖα τινὰ προκαλοῦντα μερικοὺς ἐνδοιασμούς, εἰς τὸν προσεκτικὸν μελετητὴν τοῦ ζωτικωτάτου διὰ τὴν "Ελλάδα τούτου ζητήματος" τὰ ἔξτις:

Πρῶτον η̄ παρὰ τὰ ἀνωτέρω πιθανὴ ἀναδίωσις τῆς ταπητουργίας ἐν Ἀνατολῇ, εἰς ἣν εβρίσκονται εὐωνύτεραι αἱ ἐργατικαὶ χεῖρες, συμπληρούμεναι τεχνικῶς ἐκ Γερμανίας, γῆτις μετὰ τὴν ρύθμισιν τῶν ἐμπορικῶν τῆς σχέσεων ἀσφαλῶς θὰ στραφῆ ἐκ νέου πρὸς τὴν Τουρκίαν μεθ' ἡς, ως γνωστόν, ἀπὸ πολλοῦ συνδέεται φιλικῶς, διατηροῦσαν ἀλλαστε καὶ ἡδη τὴν χειροτεχνίαν ταύτην ἐν τῇ κατασκευῇ ἀνατολικῶν ταπήτων κατωτέρχε ποιότητος (Οὐσάκ-Γκιόρδες) καὶ ἐμφανίζουσαν πεδίον παρθένον καὶ ἔκμεταλλεύσιμον.

Δεύτερον ὁ πιθανὸς ἀνταγωνισμὸς τῶν νεωστὶ ἕδρυσμένων ἐργαστηρῶν ταπητουργίας ἐν Γαλλίᾳ, Συρίᾳ, Ἀλγερίῳ, Ἰταλίᾳ καὶ Τύνιδι. Ἀπὸ τῆς καταστροφῆς τῆς Μικρᾶς Ασίας, ἵδιως η̄ Γαλλία ἤρξατο νὰ συγχειτρώνῃ καὶ νὰ διοστηρίζῃ ἥθικῶς καὶ ὅλικῶς τοὺς ταπητουργούς προκρίως τῆς Κιλικίας ἐν Συρίᾳ, κατόπιν δὲ διὰ μιᾶς συστηματικῆς προπαγάνδας ἐν Ἀλγερίῳ, Μασσαλίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ, πληρώνουσα τοὺς ναύλους, τὰ πρῶτα ἔξοδα ἐγκαταστάσεως καὶ παρέχουσα μεταξὺ πλήθους ἀλλων εὐχολιῶν καὶ τὴν ἐγγύησιν τῶν ἔξόδων ἐπιστροφῆς εἰς δύσους δὲν οὐδὲ θήσεον νὰ παραμείνουν. Τελευταίως δὲ πληρεφορούμενθα διὶ καὶ εἰδικὸν συνοικισμὸν ταπητουργῶν ἀνεγέρει παρὰ τὰς γαλλικὰς Ἀλπεis παρέχουσα πᾶσαν δυνατήν προστασίαν καὶ ἀτέλειαν πρὸς εύδηνσιν τῆς βιομηχανίας ταύτης.

Τοῦτο εἰναι δηλωτικὸν τῆς σημασίας ἣν ἀποδίδουν καὶ ἀλλα κράτη εἰς τὴν ταπητουργίαν, καίτοι στεροῦνται τῶν καταλλήλων πρώτων διῶν καὶ εἰδικοῦ ἐργατικοῦ προσωπικοῦ.

Τρίτον αἱ κατὰ περιόδους συμβαίνουσαι ἐμποροδιομηχανικαὶ χρίσεις, ὅπως εἰς δλας τὰς κατηγορίας τῆς παραγωγῆς καὶ η̄ ἐξ ἀρχῆς κακὴ κατεύθυνσις τῆς ἐργασίας ταύτης.

"Ἄς μας ἐπιτραπῇ ἐν τούτοις νὰ ἔχωμεν τὴν γνώμην, διὶ η̄ δργάνωσις καὶ η̄ συστηματικὴ οἰκονομικὴ ἐνίσχυσις τῆς ταπητουργίας, σύμονον θὰ καταστήσῃ αὐτὴν ἵκανην νὰ ἔξουδετερώῃ τὰς τυχόσας δυσμενεῖς περιστάσεις ἐν τῇ μελλοντικῇ τῆς ἔξελιξει, ἀλλὰ καὶ θὰ ισχυροποιήσῃ καὶ θὰ βελτιώσῃ ταύτην εἰς ογκούσιον. Ὅστε τὰ ἐξ αὐτῆς ἀπορρέοντα ὠφελήματα νὰ καταστοῦν πλουσιώτερα καὶ ἀφθονώτερα τῶν μέχρι τούτους ἐπιτευχθέντων τοιούτων.

"Ω; γιωστόν, εἰς τὸ σύγχρονον καθεστώς τῶν ἐλευθέρων διαπραγματεύσεων ὅγμιουργούνται πολλάκις παραγωγικαὶ καὶ ἐμπορικαὶ χρίσεις, δρειλόμεναι στὲ μὲν εἰς τὴν ὑπερπραγωγὴν δτὲ εἰς τὸν ἀμετέον

άνταγωνισμόν, πρὸς ἀποφυγὴν τῶν δποίων, καὶ διάφοροι ἐπιχειρήσεις διτεπέξέρχονται διὰ τῆς λεγομένης συγκεντρωτικῆς κινήσεως.

‘Αλλ’ η συγκεντρωσίς διαφόρων διμοειδῶν η καὶ συγγενῶν ἐπιχειρήσεων δὲν ἀποσκοπεῖ μόνον τὴν ρύθμισιν τῆς παραγωγῆς η τῆς κατοχῆς προσέντων, πρὸς τὴν κατανάλωσιν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τὴν βελτίωσιν τῆς οἰκονομικῆς αὐτῆς σχέσεως, ἀφ’ ἐνδεῖ μὲν διὰ τῆς μειώσεως τῶν παραγωγικῶν ἔξοδων, ἀφ’ ἑτέρου δὲ διὰ τῆς μονοπωλειακῆς, οὕτως εἰπεῖν, διαθέσεως τῶν πρετόντων.

Αἱ συγκεντρωτικαὶ αὐται ὁργανώσεις ἀναλόγως τοῦ εἶδους καὶ τῆς μορφῆς τῆς συστάσεως των, τοῦ τρόπου τῆς ἐνώσεως των, τοῦ χρόνου τῆς διαρκείας των καὶ τέλος τῆς οἰκονομικῆς αὐτῶν πολιτικῆς, διακρίτονται εἰς δύο κυρίως κατηγορίας: ἐμπορικάς ὡν οὐσιωδέστεραι ὑπὸ διαιρέσεις εἰνε καὶ Entantes, τὰ Pools καὶ τὰ Corners καὶ εἰς παραγωγικάς, ὡν οὐσιωδέστεραι εἰνε τὰ Cartells καὶ Trusts.

Ἐν προκειμένῳ ἐνδιαφέρει βεβαίως η κατηγορία τῶν Cartells καὶ Trusts.

Τὰ Cartells εἰνε ἔξωτερικαὶ οὕτως εἰπεῖν ἐνώσεις, ἀνεξαρτήτων παραγωγικῶν ἐπιχειρήσεων, ἐπιζητοῦσαι τὴν δι’ ὅμαδεικῆς προσπαθείας μονοπωλειακὴν κατάκτησιν τῆς ἀγορᾶς εἴτε διὰ τῆς ρυθμίσεως τῆς προσφορᾶς εἴτε διὰ τῆς ρυθμίσεως τῆς ζητήσεως εἴτε καὶ διὰ τῆς ρυθμίσεως ἀμφοτέρων, ἐνῷ τὰ Trusts ἀποτελοῦσιν ὁργανώσεις αἵτινες ἐπιδιώκουσι τὴν μονοπώλησιν τοῦ ἀντικειμένου τῆς παραγωγικῆς τῶν δράσεως, οὐχὶ δὲ ἔξωτερικοῦ συνασπισμοῦ, ἀλλὰ δι’ ὁργανικῆς ἐνώσεως καὶ ἀπολύτου συγχωνεύσεως τῶν ἐνουμένων ἐπιχειρήσεων, κατὰ τὸ πλειστὸν ἐταιρειῶν, εἰς μίαν γενικὴν ἐταιρείαν, δι’ ὅπερ καὶ ἐταιρεῖαι ἐταιρεῖῶν δύνανται γὰ δύναμισθοῦν ταῦτα.

Ως γνωστόν, δ χαρακτήρο τοῦ “Ελληνος παραγωγοῦ, φύσει ἀτομιστικὸς καὶ ἐγωϊστικὸς ἐν τῇ ἐνασκήσει τῆς ἐπιχειρηματικῆς του δράσεως, δὲν εἰνε δυνατὸν νὰ προσαρμοσθῇ πρὸς τὴν ἀπολυταρχικὴν μορφὴν τοῦ Trusts ἐν τῷ δποίῳ φιλαδήποτε πρωτοδουλίᾳ ἔξαφανλίσται ὑπὸ τὴν πλήρη κυριερχίαν τῆς διευθύνσεως.

Άλλα καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ εἶδος τῆς ταπητουργικῆς χειροτεχνίας ἐν τῷ σταδίῳ τῶν σχεδίων, τῶν ἀποχρώσεων καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς ὑφάσεως, δὲν ἔξαρταται μόνον ἀπὸ τὴν καλήν ποιότητα τῶν διλικῶν καὶ τὰς καθαρῶς ἐργατικὰς χεῖρας, ἀλλὰ κυρίως ἀπὸ τὴν καλαισθητικὴν ἀντίληψιν καὶ συστηματικὴν παρακολούθησιν τῶν ἐποπτευόντων ἐπιχειρηματιῶν καὶ συνεπῶς η ἐργασία αὗτη δὲν εἰνε δυνατὸν νὰ ἐκτελεσθῇ ὑπὸ τὰς βιομηχανικὰς συνθήκας τῆς ὑφαντουργικῆς παραγωγῆς τοῦ γενικοῦ ἐμπορίου.

Ἐπομένως ἐὰν ἐπιτευχθῇ η συστηματικωτέρα ὁργάνωσις τῆς τα-

πηγητουργίας ἐν Ἑλλάδι, φρονοῦμεν δι τοῦτο θὰ καταστῇ δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῇ, μόνον διὰ τῆς συγχεντρωτικής μορφῆς τοῦ Cartell.

Τύπο τὴν ἐπήρειαν τοιούτων ἀντιλήψεων κατεβάλομεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πλείστας δισας προσπαθείας πρὸς ἐπίτευξιν μᾶς τοιαύτης δργανώσεως, ητος καὶ θὰ ἀποτελέσῃ, σύντοις εἰπειν, τὸν πυρήνα καὶ τὸ παραδειγμα διὰ τὴν μελλοντικὴν γενικωτέραν τοιαύτην.

Οπως ἀνεμένετο, ή ἐν λόγῳ προσπάθεια ἡμῶν, προσέκοψεν εἰς δύο κυρίως ἐμπόδια: Εἰς τὴν στενήν ἀντιληψιν τοῦ Ἀνατολίτου καὶ εἰς τὴν ἀντιδρασιν διαφόρων ισχυροτέρων οἰκονομικῶν ταπητουργῶν, διεδόντων τὴν ἐκ τῆς τοιαύτης κινήσεως ἀπώλειαν εὔκόλων κερδῶν, ἐκ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν ἀσθενεστέρων συναδέλφων των καὶ ἐν τῇ παραγωγῇ καὶ ἐν τῇ ἐμπορικῇ διαχειρίσει.

Ἐν τούτοις παρὰ πάντων τούτων ἐπετεύχθη ἡ ἐνταῦθα ἰδρυσις τῆς πρώτης συνεργατικῆς Ἑλληνικῆς ταπητουργίας Σ. Π. Ε. ἡς ὁ σκοπὸς καθορίζεται διὰ τοῦ δευτέρου ἀρθρου τοῦ κυρωθέντος καταστατικοῦ τῆς ὧς ἐξῆς:

«Ο συνεταιρισμὸς σκοπεῖ α') τὴν βελτίωσιν καὶ διάδοσιν τῆς ἑλληνικῆς ταπητουργίας διὰ τῆς κοινῆς κατευθύνσεως τῶν βιομηχανικῶν καὶ ἐμπορικῶν αὐτῆς κλάδων καὶ διὰ ρυθμίσεως τῆς παραγωγῆς καὶ καταγαλώσεως. β') Τὴν προαγωγὴν τῶν ιτομικῶν συμφερόντων τῶν μελῶν τοῦ συνεταιρισμοῦ καὶ διὰ τῶν παραγωγῶν ταπήτων, ἐφόσον οἱ παραγωγοὶ εἰναι πελάται τοῦ συνεταιρισμοῦ. γ') Τὴν βελτίωσιν τῆς θέσεως καὶ τὴν προστασίαν διὰ τῶν διπλασιών τῶν ἀργαζομένων εἰς τὰς βιομηχανικὰς καὶ ἐμπορικὰς ἔγκαττασεις τῶν μελῶν καὶ πελατῶν τοῦ συνεταιρισμοῦ διὰ τῆς ἰδρύσεως ταμείου ἀληγλούθετες ἀποδέποντος εἰς τὴν ἀνέγερσιν καὶ ἔξεύρεσιν εὐθηγῶν κατοικιῶν καὶ εἰς τὴν δημιουργίαν πρατηρίων εἰδῶν πρώτης ἀνάγκης, νοσοκομείων, φαρμακείων καὶ ἄλλων ἰδρυμάτων περιθάλψεως καὶ ἐργατικῆς ἀσφαλείας.

Αἱ ταπητουργικαὶ ἐπιχειρήσεις αἱ ἀποτελέσσαι τὴν ἐν λόγῳ συνεργατικὴν ἀνέρχονται εἰς ἐννέα, μεταξὺ τῶν δύοιων ἡ «πατραικὴ ἐμποροβιομηχανικὴ ἐταιρεία» μὲ κατατεθειμένα κεφάλαια δρ. 10.000.000 καὶ ἡ «ἀνώνυμος ταπητουργικὴ ἐταιρεία — Σπόρταλης μὲ ἐταιρικὰ κεφάλαια κατατεθειμένα £ 18.000.

Τὰ διατεθέντα διὰ τὴν ἐπιχειρήσιν ταύτην συνεταιρικὰ κεφάλαια, ἀνέρχονται εἰς ἀγγλικὰ λίρας 10.500, ἐξ ὧν κατατεθέντα 1.500, ὑπεύθυνα 9.000.

Τὰ ἐν τῇ ταπητουργίᾳ ἀπηρχολημένα κεφάλαια εἰς τὰς κατ' ἵδιαν ἐπιχειρήσεις τῶν συνεταιρών ἀνέρχονται εἰς £ 32.200, τὰ δὲ ἐν χρήσει ὑφαντήρια αὐτῶν εἰς 288 μὲ πρόβλεψιν νὰ ἀνέλθουν ταῦτα εἰς 650 κατὰ τὸ τρέχον ἔτος.

Αἱ ἑργασίαι τῆς πρώτης ταύτης ἐλληνικῆς συνεργατικῆς ἡρξαντο τὴν 1 Ιανουαρίου ἐ. ἔ. ἐξελισσόμεναι μετὰ περισκέψεως καὶ συστηματικότητος, τὸ δὲ ἐχλεγὲν διοικητικὸν συμβούλιον αὐτῆς ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀτομά ἵκανὰ διὰ τὴν διαχείρισιν καὶ προαγωγὴν τῆς τε παραγωγῆς καὶ τῆς ἐμπορίας τῶν ταπήτων.

Τέλος δὲ ὁργανισμὸς οὗτος συγκεντρώνων ἥδη τὸ τέταρτον περίπου τῆς σήμερον ὑφισταμένης ταπητουργικῆς κινήσεως, φρονοῦμεν ὅτι δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ ὡς βάσις μιᾶς συστηματικωτέρας ὁργανώσεως, ἐφόσον ἡθελε τύχει τῆς δεούσης ἡθικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως, πιστεύοντες ἀδιστάκτιως ὅτι καὶ οἱ ἐκ πλάνης καὶ κακῶν ὑπολογισμῶν ἀντιδράσαντες διὰ τὴν δημιουργίαν του, πολὺ συντόμως μετανοοῦντες θὰ προσέλθουν ὑπὸ τὴν κοινὴν στέγην, καθόσον ἐκ τῆς ἐπιστημονικωτέρας ἐρεύνης τῶν πραγμάτων θὰ πεισθούν ὅτι τὸ ἀτομικὸν συμφέρον ἔγκειται ἐν τῇ ἐνώσει καὶ ἐν τῇ κοινῇ προσπαθείᾳ.

* * * * *

Ἡδη δὲ λόγῳ ὁργανισμὸς ἐξησφάλισε μίαν πίστωσιν δρχ. 1.000.000, ἐκτὸς τῶν ἐπιτευχεισῶν πιστώσεων διὰ τὰ οἰκονομικῶν ἀσθενεστερα καὶ μέλη του, αἵτινες ἀνέρχονται εἰς δρχ. 500.000. Εκεῖνο ὅμως διπερ κυρίως θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀσφαλῆ ἐπιτυχίαν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ, εἰναι δὲ ἐκάστοτε ἔγκαιρος ἀγορὰ τῶν ἐρίων καὶ δὲ ἴδιων βιομηχανικῶν ἔγκαταστάσεων ἐπεξεργασία τῶν.

Εἰς τὸ βιομηχανικὸν κόστος τῶν ταπήτων, τὸ τίμημα τοῦ μαλλίνου νήματος ἀποτελεῖ τὰ τρία πέμπτα περίπου τῆς ἀξίας αὐτοῦ. Αἱ σημεριναὶ τιμαὶ τοῦ μαλλίνου νήματος δύνανται νὰ μειωθοῦν ἀσφαλῶς κατὰ 30 ὥρα διὰ τῆς ἑδρύσεως ἴδιου νηματουργέου, διπερ ἐκτὸς τοῦ ὅτι θὰ προμηθεύη νήματα πολὺ ἀνωτέρας ποιότητος τῶν ἥδη προσφερομένων καὶ κατὰ συνέπειαν θὰ βελτιώσῃ τὴν ποιότητα τῶν ταπήτων, θὰ μειώσῃ ἀφ' ἑτέρου καὶ τὴν διλικὴν ἀξίαν αὐτῶν κατὰ 15 — 20 ὥρα τούλαχιστον.

Τὸ ἐν λόγῳ νηματουργείον μαλλίνων νημάτων φρονοῦμεν ὅτι ἀρχικῶς δέον νὰ κέχειται τὴν ἵκανότητα τῆς νημερησίας παραγωγῆς χειλίων κοιλῶν μὲ πρόσλεψιν ἐπεκτάσεως μέχρι τριῶν χιλιάδων.

* * * * *

Ἐννοεῖται δὲ διπλασιασμὸς τῶν ἔργασμάων ὥρων διὰ τῆς ἐναλλαγῆς τοῦ ἔργατικου προσωπικοῦ θὰ διπλασιάζῃ καὶ τὴν ὡς ἀνω καθοριζομένην παραγωγήν.

* * * * *

Η παραγωγὴ 1.000 κοιλῶν νημερησίων δύνανται νὰ τροφοδοτῇ 1250 ὑφαντήρια (εὐγελεῖα) καὶ 3500 ἔργατιδας περίπου, μὲ ἐτησίαν παραγωγὴν ταπήτων 125.000 τ. μ. ἀξίας £ 250.000 ὡς ἔγγιστα.

* * * * *

Ἐκτὸς τοῦ νηματουργέου δέον νὰ δημιουργηθοῦν ἐν τῷ αὐτῷ χώρῳ καὶ συνεταιρικὸν σχεδιαστήριον, βαφείον καὶ πλυντήριον.

* * * * *

* Αγεύς έλιν τῶν ἀνωτέρω ἔγκαταστάσεων γίνεται προσδευτική σταδιοδρομία του Cartel καθίσταται προσδηματική καὶ γενικώτερον γίνεται παγκαλιτσουνάκι «Λαζαρίου» τομ. 5 (1925) Δ'

τουργία είνε ἀμφίσιολον ὅταν θὰ κατορθωθῇ νὰ παγιωθῇ ως σοβαρὰ ἐπιχείρησις ἐν Ἑλλάδι, λόγῳ τῆς διαφορᾶς τῶν ἐνταῦθα πληρωνομένων ἡμερομισθίων ἐν σχέσει μὲ τὰ καταβαλλόμενα εἰς τὰς ἄλλας χώρας παραγγῆς, δπως είνε ἡ Μικρὰ Ἀσία, ἡ Κίνα καὶ αἱ Ἰνδίαι διὰ τὰς κατωτέρας ποιότητας καὶ ἡ Περσία διὰ τὰς ἀνωτέρας.

Τὰ ἐνταῦθα πληρωνόμενα ἡμερομίσθια ἐν τῇ ταπητουργίᾳ, ἐνῷ είνε κατὰ πολὺ μεγαλεῖτερα τῶν ἀλλαχού τοιούτων, παραβαλλόμενα μὲ τὰ χορηγούμενα εἰς ἄλλας ἔργασίας, είνε σχετικῶς μικρά καὶ κατὰ συνέπειαν, δχι μόνον καθίσταται ἀδύνατος δ εἰς τὰς μεγάλουπόλεις προσηλυτισμὸς νέων ἔργατικῶν χειρῶν, ἀλλὰ παρατηρεῖται καὶ ἡ διαρροή αὐτῶν εἰς ἄλλας ἐπωφελεστέρας ἔργασίας. Τοῦτο ἀλλωστε είνε καὶ μία ἀπὸ τὰς αἰτίας μὴ εὑδοκιμήσεως τῆς χειροτεχνίας ταύτης εἰς πεπολιτισμένας χώρας, παρὰ τὰς μέχρι τούδε καταβληθείσας προσπαθείς καὶ φρονῶ διὶ τοῦ σγημέου τούτου δέον ζωηρῶς νὰ ἐπιστηθῇ ή προσοχὴ τῆς πολιτείας καὶ τῶν λοιπῶν ἐνδιαφερομένων, ἐφόσον ηθελεν κριθῆ διὶ διντως ἡ ταπητουργία προώρισται εὐδοκιμοῦσα, νὰ ἀποτελέσῃ οὖσιώδη αἰχονομικὸν παράγοντα τῆς ἐλληνικῆς ζωῆς.

Ἡ ἀντιμετώπισις τοῦ ἔργατικοῦ ζητήματος ἐν τῇ ταπητουργίᾳ φρονοῦμεν διὶ δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ, ἀφ' ἐνὸς μὲν διὰ τῆς μειώσεως τοῦ κόστους τῶν διλικῶν καὶ δλων τῶν ἀλλων συνιελεστῶν διὰ τῆς βιομηχανοποιήσεως αὐτῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τῆς ἐν τοῖς κέντροις παροχῆς διαφόρων φιλεργατικῶν εὔχολιῶν ἐπιτυγχανομένων διὰ τῆς δργανώσεως ὡς ἀλλωστε προβλέπεται τοῦτο καὶ ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ τῆς συνεργατικῆς καὶ τῆς προσπαθείας πρὸς δημιουργίαν μικροεγκαταστάσεων, πρὸ παντὸς μὲν εἰς δρεινάς καὶ κατὰ δεύτερον δὲ λόγον εἰς γεωργικὰς καὶ νησιωτικὰς περιφερείας, ἔνθα τὸ ἡμερομίσθιον εἰς ὀρισμένας ἐποχὰς τοῦ ἔτους κατέρχεται εἰς τὸ ἐλάχιστον δριον, καθόσον ἔχομεν τὴν γνώμην διὶ ἡ ταπητουργία εἰς μὲν τὸ στάδιον τῆς ὑφάνσεως δέον καὶ παρ' ἡμῖν νὰ παραμείνῃ ως χειροτεχνία, εἰς δὲ τὰς ὑπολοίπους μορφὰς τῆς, νὰ βιομηχανοποιηθῇ.

Ἡ συνεργατική καὶ ἑτέρα ποιαύτη ἰδρυομένη ἐν Θεσσαλονίκῃ καταλήλως ἐνισχύμεναι, ἀσφαλῶς θὰ ἀποτελέσουν τὸν πυρήνα μίας μελλοντικῆς γενικωτέρας δργανώσεως τῆς ταπητουργίας ἡτοις οὕτω, οὐ μόνον θὰ ἀντιμετωπίσῃ δλους τοὺς ως ἀγνω ἀναφερομένους δισμενεῖς συντελεյτὰς ἐν τῇ ἔργασίᾳ ταύτῃ, ἀλλὰ καὶ ἐδραιούμενη, θά ἀποεῖ μία ἀπὸ τὰς οὖσιωδεστέρας πλουτοπαραγωγικὰς πηγὰς τῆς δλης ἑθνικῆς μας οἰκονομίας.

Ἐκείνο οὕτως δπερ θὰ ἀποτελέσῃ τὰν κυριώτερον συνδετικὴν κρίκον τοῦ συνεργατισμοῦ ἐν τῇ ταπητουργίᾳ είνε πρὸ παντὸς ἡ δημιουργία ἀναλόγων συνεταιρικῶν νηματουργείων, ἀτινα καὶ ἀπὸ στενωτάτης ἀλ-

λως τε οίκονομικῆς ἀπόψεως ἔξεταζόμενα, ἀποτελοῦν ἐπωφελεστάτας ἐπιχειρήσεις, καθόσον ἐνῷ ἐπὶ παραδείγματι ἡ δαπάνη μιᾶς ἑγκαταστάσεως παραγωγῆς 1000 κοιλῶν ἡμερησίως θὰ ἀνέλθῃ εἰς £ 20.000 — τὰ ἔτησίως ἐν ταύτης πραγματοποιούμενα καθαρὰ κέρδη θὰ ἀνέρχωνται εἰς £ 8000 — ὡς διεπιστώθη κατόπιν εἰδικῆς καὶ λεπτομεροῦς ἐρεύνης τοῦ θέματος τούτου, μὲ δεδομένον διὰ καὶ τὰ παραγόμενα προϊόντα θὰ προσφέρωνται εἰς τὸ ημίσιο τῆς σημερινῆς ἀγοραίας τιμῆς.

* Ας ἔξετασθῇ ηδη συντόμως καὶ ἑτέρα οὐσιώδης ἀποφίει ἐνδιαφέρουσα ἐπίσης σοδαρῶς τὴν κοινωνικὴν οίκονομίαν καὶ σχετικὴ μὲ τὸ ἐν λόγῳ θέμα : Τὸ ζήτημα τοῦ διαμετακομιστικοῦ ἐμπορίου τῶν περσικῶν ταπήτων.

Προπολεμικῶς εἰ τάπητες τῆς Περσίας καὶ τῶν γειτονικῶν πρὸς αὐτὴν περιφερειῶν, Αὐγανιστάν, Βουχάρα, Βελουχιστάν κτλ. μετὰ τῶν συνορευούσων ρωσικῶν ἐπαρχιῶν, ἀπετέλουν τὰ δύο τρίτα τῆς παγκοσμίου ταπητουργικῆς παραγωγῆς, τὸ σύνολον τῆς δύοις ἀνήρχετο περίπου εἰς τριάκοντα χιλιάδας ἀγγλικῶν λιρῶν ἐιησίως.

Τὰ ηδη ταῦτα δύνηται ἀνήρχετο, φέντε ἄνω, εἰς εἰκοσι ἑκατομμύρια ἀγγλικῶν λιρῶν μεταφέροντο εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἔνθα διπήροχον μεγάλαι εἰδικαὶ διακομιστικαὶ ἀποθήκαι πλησίον τοῦ τελωνείου, προωρισμέναι ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν ἐναποθήκευσιν αὐτῶν. Ἐκτὸς δύμας τῆς ἀνωτέρω διακομιστικῆς δργανώσεως, διάφοροι φορολογικαὶ εύκολαι καὶ οίκονομικαὶ ἐνισχύσεις παρὰ τῷ ἐκεῖ τραπεζιτικῷ δργανισμῷ, διπὸν προσωπικῶν ἐγγυήσεων ἡ καὶ προκαταβολῶν ἐπὶ ἐνεχύρῳ, καθίστων εὐχερῆ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἐμπορίου ταπήτων.

Εὐχερῶς διποθέτομεν δύναται νὰ ἔξεχθῇ τὸ συμπέρασμα περὶ τῶν μεγίστων ὀφελημάτων, ἀτίνα ἀπεκόμιζεν ἡ Κωνσταντινούπολις ἐκ τῆς κινήσεως ταύτης καὶ ἐκ τῆς συρροής σμήνους ἐμπορικῶν πρακτόρων καὶ περιηγητῶν, οἵτινες, ὡς εὐνόητον, ἐκτὸς τῆς προμηθείας ταπήτων, προέβησιν καὶ εἰς ἀγορὰν πλήθους ἀλλων προϊόντων ἀνατολικῆς τεχνοτροπίας.

* Ή ἀπὸ δεκαετίας δύμας ἐπελθούσας ἀνώμαλος κατάστασις ἐν Τουρκίᾳ, ἡ καταστροφὴ τῶν μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ συγκοινωνιῶν, ἡ Ἑλλειψίς καὶ τῆς στοιχειωδεστέρας ἀσφαλείας ἐν τῇ διπαθρῷ χώρᾳ, ἡ ἀπομάκρυνσις τῶν ξένων ἀγοραστῶν, λόγῳ τῶν μαχροχρονίων ἀποκλεισμῶν καὶ δλων τῶν λοιπῶν κινδύνων, οἱ πρὸ τριετίας ἐπιθληθέντες βαρύτατοι σχετικῶς δασμοὶ καὶ τέλος ἡ ἔξοδος τῶν χριστιανῶν ταπητουργῶν, ἐμειώσαν ηδη τὴν κίνησιν ταύτην εἰς τὸ τέταρτον τῆς προπολεμικῆς καὶ ἔξηνάγκασσαν τοὺς παραγωγούς τῆς Περσίας καὶ τῶν γειτονικῶν περιφερειῶν, νὰ ἔξαγωι τὰ προϊόντα των en consignation διὰ τῶν λιμένων Βασσάρας (Περικόρνολπος), Βυργιτοῦ, Ἀλεξανδρείας καὶ Τραπεζούντος.

Ο μειονεκτικός δῆμος οὗτος τρόπος συναλλαγῆς κατέστησε τοὺς παραγωγούς καὶ τοὺς ἐμπόρους ταπήτων, ἀπολύτως ὑποχειρίους τῶν μεγάλων κέντρων καταναλώσεως, ἀποστερήσας αὐτοὺς πολλῶν καὶ ποικίλων ὀφελημάτων καὶ ἐδημιούργησεν δεινὴν κρίσιν εἰς τὴν τέως πλουτοφόρον ἔθνικήν βιομηχανίαν τῶν Μικροσιατικῶν χωρῶν.

Φρονοῦμεν δτὶ ἐν τῇ προκειμένῃ εὑνοϊκωτάτῃ περιστάσει, καθιστᾶται δυνατή ἡ ἀπὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως μεταφορὰ τοῦ διαμετακομιστικοῦ κέντρου τῶν ἀνατολικῶν ταπήτων, εἰς τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς, ἐμφανίζονται ἀπειρά φυσικὰ καὶ οἰκονομικὰ πλεονεκτήματα διὰ τὴν ἔργασίαν ταύτην, ἀρκεῖ νὰ καταβληθοῦν αἱ κάτωθι προσκάθειαι:

Πρῶτον: συστηματικαὶ καὶ ἐντατικαὶ προπαγανδιστικαὶ ἐνέργειαι εἰς τοὺς τόπους τῆς παραγωγῆς καὶ σύγχρονος δημιουργία μεγάλης ἐχθέσεως ταπήτων ἐν Ἀθήναις.

Δεύτερον: ιδρυσις εἰδικῶν διαμετακομιστικῶν ἀποθηκῶν ἐν Πειραιεῖ μὲ τελείαν δργάνωσιν, ἔξασφάλισις ταχτικῶν συγκοινωνιῶν μετὰ τῶν λιμένων ἐξαγωγῆς, μείωσις κατὰ τὸ δυνατόν τῶν τελῶν καὶ παροχὴ οἰκονομικῶν ἐνισχύσεων διὰ προκαταβολῶν ἐπὶ ἐνεχύρῳ.

Πάντως τὸ ἀνωτέρω σοβαρώτατον ζήτημα δν καὶ συναφές, δέον νὰ ἔξετασθῇ ίδιαιτέρως καὶ ἐν ἀντιπραροβολῇ πρὸς τὰ συμφέροντα τῆς ἐνταῦθα δημιουργηθείσης ταπητουργικῆς κινήσεως. Ἐπανερχόμενοι κατὰ συνέπειαν, μετὰ τὴν σχετικὴν ταύτην παρένθεσιν, εἰς τὸ κύριον θέμα τῆς παρούσης πραγματείας, σημειούμεν δτὶ πρὸς ἔναρξιν τῆς δργανώσεως τῆς ἐλληνικῆς ταπητουργίας, εἰνε ἀπαραίτητος ἡ οἰκονομικὴ ἐνίσχυσις διὰ £ 25.000 πρὸς ιδρυσιν δύο συνεργατικῶν νηματουργείων ἐν Ἀθήναις καὶ Θεσσαλονίκῃ, ἐφόσον ἡ διλικὴ δαπάνη αὐτῶν ἀνέλθῃ εἰς 35—40.000 λιρῶν, καὶ τὸ διπλότον καταβληθῇ παρὰ τῶν ἐνδιαφερομένων.

Ο Ἑθνικὸς Οἰκονομικὸς δργανισμός, δστις ἀπὸ μαχροῦ χρόνου καταβάλλει ἐντατικὰς προσπαθείας διὰ τὴν δργάνωσιν τῆς παραγωγῆς τοῦ καπνοῦ καὶ τῆς σταφίδος ἐνισχύων ἐτησίως ταύτην, διὰ γεωργικῶν καὶ ἐμπορικῶν δανείων πολλῶν ἐκατοντάδων ἐκατομμυρίων ἔχομεν τὴν γνώμην δτὶ καὶ ἐν προκειμένῳ δέον νὰ ἐλθῃ ἀρωγός, εἰς ἕνα νέον οδηγόδη οἰκονομικῶν συντελεστὴν τῆς χώρας, οὐτινος ἡ καλὴ κατεύθυνσις ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας καθίσταται εὐχερής, ὡς εὑρισκομένου εἰς τὸ στάδιον τῆς ἀρχικῆς του παραγωγικῆς καὶ ἐμπορικῆς διαμορφώσεως καὶ ἐμφανίζοντος πλείστα δσα ἐχέγγυα ἀπφαλείας λόγῳ αὐτῆς ταύτης τῆς ιδιοσυστασίας του, καθόσον δν ἡ ἐξέλιξις τῆς ἐν λόγῳ χειροτεχνίας ἀφεθῇ ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὰς ἐγωστικὰς ἀντιλήψεις καὶ διαθέσεις τῆς ἀτομικῆς πρωτοβουλίας, ὡς τὰ προβλήματα τοῦ καπνοῦ καὶ τῆς σταφίδος, τὰ ἔκαστα παρενοχλοῦστα τὴν κοινωνικὴν καὶ κρατικὴν οἰκονομίαν, θὰ προστεθῇ λίαν συντόμως καὶ τὸ πρόβλημα τῆς ταπητουργίας.